

Co si mohli myslet lidé v bufetu?

Vzdělávací cíl: Žáci pomocí analýzy fotografie všednodenní situace a dobového tisku z 25. února 1948 porozumí, jak mohli lidé prožívat vrcholící politickou krizi.

Klíčová slova: totalitní režimy, každodennost, dobové perspektivy, tvoříme

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIE (2 min.)

Prohlížení fotografie s pomocí lupy a četba popisky.

Popisek poskytuje žákům základní kontext snímku. Jedná se o fotografii ze série, kterou nafotil Ladislav Kandelar pro státní informační agenturu ČTK dne 25. února 1948 v Praze.

2 POPIS FOTOGRAFIE (3 min.)

Označování důležitých postav a prvků na fotografii a jejich popis.

Žáci si mohou všimnout postav, výraznějších detailů interiéru (jídelní stoly, koše na použité nádobí, nabídka jídel a nápojů na panelech atd.). Učitel může doplnit, že se jedná o tehdejší způsob rychlého občerstvení, tzv. jídelní automaty (viz další možnosti zapojení do výuky).

3 KONTEXTUALIZACE FOTOGRAFIE (10 min.)

Zkoumání pramenů v doplňkové galerii a doplnění popisu ústřední fotografie.

Žáci si v galerii přečtou dva články ze zvláštního vydání deníku *Práce* z 25. února 1948, do něhož nahlíží dvojice mužů na fotografii. V prvním článku promlouvá smířlivým způsobem k národu prezident Edvard Beneš. Text druhého článku s titulkem „Desetitisíce pracujících zaplavily Václavské náměstí“ je ukázkou, jak prokomunistický tisk interpretoval podporu části veřejnosti KSČ jako údajně spontánní a většinovou. Fotografie z Václavského náměstí má nicméně dosvědčit, že KSČ se mohla opřít o značnou podporu demonstrantů v ulicích. Fotografie je doplněna komentářem historika o stavu politické krize v odpoledních hodinách 25. února 1948.

Na jednom z reklamních štítů na obchodech lze zřetelně přečíst slovo „AUTOMAT“.

Učitel podněcuje žáky, aby do fotografie vepsali klíčové informace ve smyslu, co přítomní muži nejspíše vědí z novin a odjinud odpoledne 25. února 1948. Pro následující krok je klíčové, aby se žáci koncentrovali na stav krize ve chvíli, kdy ještě zůstávala otevřená řešení.

4 VCÍTĚNÍ SE DO POSTAV (5 min.)

Zaujmutí perspektivy dobových aktérů a vcítění se do jejich situace. Zapisování možných myšlenek a promluv aktérů do předznačených polí ve fotografiích.

Žáci vpisují do bublin k jednotlivým osobám, co si podle nich tyto osoby ze své perspektivy mohly myslet o probíhající politické krizi, a to v hodinách před tím, než byla rozhodnuta ve prospěch KSČ. Učitel může zdůraznit východisko, že myšlenky a prožívání osob na fotografii nebudou nutně a pravděpodobně exaktní politické

komentáře, ale spíše asociace, které krize přímo či nepřímo vyvolává v jejich momentální situaci (např. v případě muže pojidajícího párek předpověď, že díky své příslušnosti ke KSČ povýší a bude si moci dovolit stravovat v restauraci).

Další možnosti zapojení do výuky:

- a) Učitel může vznést hypotézu, zda fotograf nefotografoval scénu v bufetu na politickou zakázku. Jak mohlo znít zadání pro fotografa od ČTK? Jak se ČTK nejspíše stavěla k politické krizi? Pro diskusi využijte i dobový komentář k fotografii: „V době rekonstrukce vlády byl život zcela normální. Přinášíme několik záběrů z pražských peněžních ústavů, automatů, které proti očekávání vykazují v době rekonstrukce vlády klidný provoz. Z pražského automatu, kde při kávě a teplém párečku nezapomínají si návštěvníci přečíst nejnovější zprávy denních listů.“
Komentář ČTK odpovídá rétorice KSČ, která se snažila prostřednictvím médií vyvolat u široké veřejnosti dojem, že strana jedná v zájmu zachování stávajícího pořádku. Obyčejní lidé neměli pociťovat puč jako hrozbu, ale naopak jako krok ke stabilizaci jejich každodenní existence.
- b) V souvislosti s fenoménem jídelních automatů jako dobového způsobu rychlého občerstvení může učitel odkázat na mimořádně cenné filmové svědectví, které přímo v automatu Koruna v roce 1948 natočil Pavel Blumenfeld (Lidé a párky, 1948) a které je k dispozici na [YouTube](#). „Filmový fejeton“ glosuje zvláště typologii některých návštěvníků automatu, a je tak cennou sociální sondou do tehdejší společnosti. Automat Koruna fungoval od roku 1931 do roku 1992. V roce 1974 se zde natáčely proslulé scény z filmu Jáchyme, hod' ho do stroje! (rež. Oldřich Lipský). Medializovány jsou záměry automat obnovit v jeho retro podobě.